

POTRAFISZ POMÓC!

Twoja rola zawodowa pozwala Ci na wstępną ocenę, czy dziecko i jego rodzina potrzebują pomocy.

Uruchomienie procedury ochrony dziecka to wspólne zadanie dla wielu osób, instytucji. Masz w niej swoje ważne miejsce.

Gdy będziesz mieć wątpliwości poszukaj odpowiedzi tu:
Co pomaga w pomaganiu?

Co pomaga w pomaganiu?

Jak dbać o siebie i o swój profesjonalizm w trakcie rozpoznawania i reagowania na krzywdzenie dzieci?

- ✓ Kieruj się **myślą o bezpieczeństwie dziecka** - to twój główny cel działania. Mniej ważne jest w tym momencie jak oceniasz działania osoby stosującej przemoc.
- ✓ **Skup się na wysłuchaniu dziecka** - nie zmieniaj, nie oceniaj, nie przekształcaj, nie poprawiaj jego wypowiedzi. Spróbuj je zrozumieć, poukładać sobie w głowie. Parafrazuj upewniając się, czy dobrze rozumieasz - jeśli nie jesteś czegoś pewien.
- ✓ Spróbuj wyobrazić sobie **jego rzeczywistość** - w jakiej żyje/żyło, jego obecną sytuację i historię przemocy. Zadawaj podstawowe, proste pytania. Nie te, wynikające z twojej ciekawości, ale takie, które pomogą ci zrozumieć, co się wydarzyło w życiu dziecka (tzw. ciekawość terapeutyczna, zaciekawienie).
- ✓ **Powstrzymaj się przed okazywaniem niedowierzania**. Być może wątplenie w ujawnioną przemoc pomaga ci oswoić się z sytuacją i ujawnionymi faktami krzywdzenia dziecka. Może wynika z tego, że nie miałaś/eś takich doświadczeń lub z twojej postawy względem przemocy. Okazywanie niedowierzania może jednak spowodować, że dziecko wycofa się z kontaktu.
- ✓ Nie dziel się **swoimi osobistymi doświadczeniami** z dzieckiem i jego opiekunami. Twoje zadanie to zapewnienie ochrony dziecku, pomoc rodzinie. Jeśli pojawią się trudne emocje - podziel się nimi z innym profesjonalistą lub skorzystaj z superwizji.
- ✓ Jako profesjonalista staraj się działać w myśl zasady „**przewidywanie kilku kroków naprzód**” - prawdopodobnie pomoże ci to uniknąć błędów. Zastanawiaj się, co będzie konsekwencją każdego z twoich działań.
- ✓ Jeśli widzisz **bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia dziecka** - reaguj bez zbędnej zwłoki. Konsultuj tę sytuację z przedstawicielami innych służb.
- ✓ Rozmawiaj **otwarcie z opiekunami o przemoc**, powiedz, że takie działania są wbrew prawu i ta rozmowa powinna skutkować zakończeniem przemocy - nie oceniaj jego zachowań, ale wskazuj właściwe.
- ✓ Jeśli sytuacja dziecka uruchamia **twoje własne osobiste przeżycia**, bezwzględnie skonsultuj to z terapeutą lub superwizorem.
- ✓ Superwizja to sposób ochrony siebie. Słuchaj swoich myśli. Jeśli masz wątpliwości - **korzystaj z superwizji** - to jeden z modeli uczenia się bycia profesjonalistą.

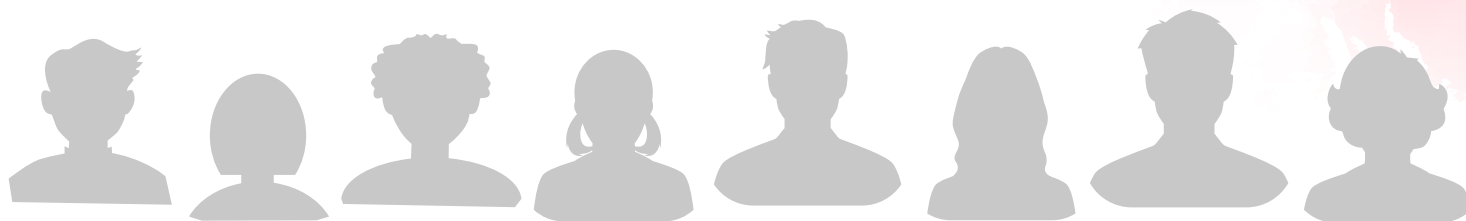
Wybierz jedną z dwóch sytuacji: **OBJAWY PRZEMOCY** lub **UJAWNIE NIE PRZEMOCY**

OBJAWY PRZEMOCY

Zauważasz u dziecka objawy przemocy domowej, niepokoi Cię jego sytuacja, stan emocjonalny, zachowanie.

Masz **PODEJRZENIE PRZEMOCY**

PORTRETY opisują objawy, które mogą występować u dzieci doświadczających przemocy lub będących jej świadkiem (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej: dziecko świadek jest dzieckiem doświadczającym przemocy).

Gdy podejrzewasz, że dziecko, które uczęszcza do twojej placówki edukacyjnej może doznawać przemocy przyjrzyj się portretom – jeśli odnajdziesz w nich choć jedną podobną cechę zachowania, wyglądu – postępuj zgodnie z instrukcją.

Kilka ważnych uwag:

- ✓ Cechy z portretów mogą się łączyć.
- ✓ Granice wiekowe mogą być przesunięte ze względu na indywidualne cechy rozwoju dziecka.
- ✓ Charakterystycznym elementem każdego rodzaju przemocy jest nieadekwatność (nadmiarowość, brak) dotycząca różnych aspektów funkcjonowania dziecka – czasem to pierwsze co zwraca naszą uwagę.
- ✓ Sytuacja dzieci niepełnosprawnych, chorych przewlekłe wymaga dużej uważności na ich zależność od osób dorosłych.
- ✓ Demoralizacja może wskazywać, że dziecko wzrasta/ło w środowisku przemocy i/lub zaniedbania.

ZBIERZ INFORMACJE, które mogą mieć w placówce inni nauczyciele, specjaliści, pracownicy, dotyczące zagrożenia dziecka przemocą domową:

- ✓ Zapytaj innych pracowników, czy obserwują niepokojące objawy, które mogą wskazywać na to, że dane dziecko doznaje przemocy (możesz w tym celu posłużyć się trzema portretami z załącznika nr 2).
- ✓ Sprawdź, czy już wcześniej dziecko ujawniło komuś w placówce, że doznaje przemocy.
- ✓ Sprawdź, czy były lub są czynniki ryzyka związane z rodziną dziecka (uzależnienia wśród bliskich dziecku osób – alkohol, narkotyki, leki i inne substancje zmieniające świadomość, przeprowadzki, śmierć bliskiej osoby, okresy bez pracy rodzica, częste wyjazdy, nieobecności, hospitalizacje, choroby itd.) – jeśli są oznacza to konieczność niezwłocznego zajęcia się sprawą, ponieważ występują już nie tylko objawy doznawania przemocy, ale także czynniki ryzyka.
- ✓ Szczególna sytuacja dziecka:
  - np. niepełnosprawność, choroba, choroba przewlekła. Sprawdź, czy placówka posiada orzeczenie lub diagnozę potwierdzającą ten fakt. Jeśli tak: **MONITORUJ SYTUACJĘ DZIECKA.**

Jednocześnie pamiętaj, że dzieci chore i niepełnosprawne znajdują się w grupie ryzyka doznawania przemocy domowej. Są w większym stopniu uzależnione od swoich opiekunów, niż inne. Mogą mieć mniejsze możliwości zwrócenia się o pomoc, zasygnalizowania, że dzieje im się krzywda. Dlatego konieczna jest wzmożona czujność oraz wrażliwość pracowników placówki w tym zakresie.

Dzieci z objawami niedostosowania społecznego często właśnie dlatego je mają, bo w przeszłości doznawały przemocy domowej.

Pracując z nimi uważnie badaj ich sytuację opiekuńczo-wychowawczą, by weryfikować czy aktualnie nie doznają przemocy.

ROZMOWA Z DZIECKIEM, gdy podejrzewasz przemoc domową - dziecko ma objawy, ale nie ujawnia, że doznaje przemocy.

Kiedy zbierzesz już informacje, które mogą mieć inni pracownicy w waszej placówce, porozmawiaj z dzieckiem. Rozmawia koordynator/pedagog/psycholog.

**CELEM ROZMOWY JEST SPRAWDZENIE, CZY ZA OBJAWAMI, KTÓRE OBSERWUJE
PLACÓWKA MOŻE STAĆ DOZNAWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ**

Przykład scenariusza rozmowy:

- Dostosuj sposób rozmowy do wieku dziecka.
- W spokojny, przyjazny sposób powiedz dziecku co cię niepokoi (zgodnie z tym, co znalazłeś w portretach), powiedz, że się o nie martwisz, że chcesz pomóc i zapytaj, czy u niego wszystko w porządku, np. "Ostatnio wydajesz mi się smutny i przygnębiony. Już kilka razy widziałam jak sam szedłeś do domu po szkole, a zwykle było inaczej. Postanowiłam zapytać cię, bo niepokoi mnie to i zastanawiam się, czy u ciebie wszystko w porządku? Zawsze jesteś wesotym chłopcem. Czy coś się stało u ciebie?"
- Zadaj dziecku kilka pytań sprawdzających jego aktualną sytuację w szkole, w domu.
  - Czy u ciebie wszystko w porządku?
  - Czy czymś się martwisz, czegoś boisz?
  - Czy coś złego się stało?
  - Czy coś nieprzyjemnego cię spotkało/coś złego dzieje się u ciebie - w domu, w klasie, szkole, wśród znajomych, kolegów, koleżanek?
  - Czy czujesz się bezpiecznie w domu, szkole?
- Uważaj na to, aby nie okazać dziecku niedowierzania zdziwienia, zniecierpliwienia. Przyjmij to, co dziecko mówi i postaraj się zachować spokój i neutralność. Pokaż, że poważnie traktujesz to, o czym mówi.
- Powiedz dziecku, jaki będzie następny krok postępowania (zgodnie z poniższą analizą) Jeśli nie wiesz teraz jaki będzie następny krok (np. gdy potrzebujesz konsultacji w zespole) powiedz dziecku, że poinformujesz go jak najszybciej, jak tylko sam ustalisz potrzebne działania.
- Jeśli dziecko sygnalizuje obawy o twój kontakt z jednym z opiekunów, uwzględnij to planując spotkanie - **umów spotkanie z bezpiecznym opiekunem.**

ANALIZA rozmowy z dzieckiem:

- Jeśli dziecko nie ujawni, że doznaje przemocy (mówi, że wszystko u niego w porządku lub nie chce rozmawiać, ucieka od tematu), zapewnij, że gdyby chciało porozmawiać innym razem, jesteś w gotowości. Przejdź do rozmowy z opiekunem ([załącznik nr 5](#)), aby poinformować go o tym, co niepokoi placówkę.
- Jeśli dziecko ujawni, że doznaje przemocy innego rodzaju niż domowa (rówieśnicza, instytucjonalna i inne) postępuj zgodnie ze Standardami Ochrony Dzieci obowiązującymi w twojej placówce.
- Jeśli dziecko ujawni coś innego niż przemoc (np. kryzys w rodzinie, trudną sytuację) zaplanuj pomoc psychologiczno-pedagogiczną.
- Jeśli dziecko ujawni, że doznaje przemocy w środowisku domowym: przejdź do rozmowy z dzieckiem po ujawnieniu przemocy - [załącznik nr 7](#).

ROZMOWA Z OPIEKUNAMI/OPIEKUNEM w celu sprawdzenia sytuacji dziecka w rodzinie

Gdy dziecko prezentuje objawy krzywdzenia, ale nie ujawnia przemocy zapraszamy jego opiekunów na spotkanie. Jeśli poprosi o to, by któregoś nie zapraszać – uwzględnij to. Spotkaj się z tym drugim rodzicem – być może podczas tej rozmowy dowiesz się więcej. Przed spotkaniem nie wiadomo przecież, czy do przemocy w ogóle dochodzi, czy występuje inna przyczyna obserwowanych w placówce objawów.

Rozmowa sprawdzająca z opiekunem wskazanym przez dziecko:

Przekaż opiekunowi, że celem spotkania jest sprawdzenie sytuacji dziecka. W związku z tym, opisz co ciebie (placówkę) niepokoi (patrz: portrety – załącznik nr 2).

1. Zapytaj, czy podziela on niepokój placówki, jak odnosi się do tego.
2. Zbierz informacje dotyczące bezpieczeństwa dziecka w rodzinie omawiając następujące kwestie:
  - jak wygląda sytuacja rodzinna i opiekuńcza dziecka – kto się nim opiekuje na co dzień?
  - jak układają się relacje rodzinne pomiędzy poszczególnymi osobami, w tym także między rodzeństwem, czy występują jakieś problemy w tym zakresie?
  - jakie metody wychowawcze stosuje się w domu – osobno każdy z opiekunów, czy są w nich elementy zachowań przemocowych?
  - sprawdź, czy były lub są czynniki ryzyka związane z rodziną dziecka: uzależnienia wśród bliskich dziecku osób (alkohol, narkotyki, leki i inne substancje zmieniające świadomość), częste przeprowadzki, śmierć bliskiej osoby, okresy bez pracy opiekuna, częste wyjazdy, nieobecności, hospitalizacje, choroby, itd.
  - występująca teraz lub w przeszłości przemoc, w tym także przemoc psychiczna i zaniedbanie (wobec kogo spośród członków rodziny dziecka? jakie zostały podjęte działania? czy została zatrzymana?)
  - inne informacje, jeśli ich potrzebujesz.

Jeśli rodzic nie ujawni, że aktualnie występuje przemoc domowa oznacza to, że należy monitorować sytuację dziecka, ponieważ występują niepokojące objawy. Ich przyczyną może być przemoc domowa, ale ani dziecko, ani rodzic nie ujawnili jej. Mogą być także wywołane innymi przyczynami, np. kryzysem w rodzinie, trudnościami dziecka.

Monitoruj sytuację dziecka (załącznik nr 11).

Jeśli rodzic ujawni, że aktualnie występuje przemoc domowa omów następujące kwestie:

1. Wyjaśnij, że placówka oświatowa jest zobowiązana do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”, której celem jest ochrona dziecka i zaproponowanie działań naprawczych opiekunom dziecka.
2. Jeśli opiekun ujawni, że również doznaje przemocy wyjaśnij mu, że włączysz te informacje do procedury „NK”.
3. Po uruchomieniu procedury omów z opiekunem kwestie bezpieczeństwa dziecka po ujawnieniu przemocy.

ZWRÓĆ OPIEKUNOWI UWAGĘ, ŻE:

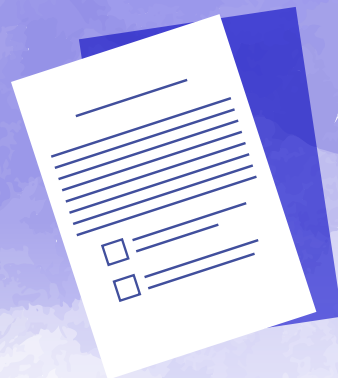
1

Dziecko nie powinno zostawać pod jedyną opieką osoby wskazanej jako stosującej przemoc, szczególnie po ujawnieniu przemocy.

2

Opiekun powinien zaplanować pomoc psychologiczną dla dziecka.

UDZIAŁ DZIECKA PODCZAS URUCHAMIANIA PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

Uruchomienie procedury, czyli **wypełnienie formularza A musi odbyć się w obecności rodzica/opiekuna prawnego lub faktycznego**. Ustawodawca nie wskazał wprost, że dziecko powinno być obecne podczas tej czynności.

Z powodów formalnych dziecko nie jest potrzebne do tej czynności. Z punktu widzenia jego dobra, biorąc pod uwagę szczególnie takie okoliczności, kiedy osoba stosująca przemoc jest jednocześnie rodzicem/opiekunem prawnym, obecność podczas uruchamiania procedury najprawdopodobniej będzie dla niego sytuacją bardzo trudną emocjonalnie. Wiele dzieci ujawnia przemoc domową nie mając intencji nadawania tej sprawie biegu formalnego. Chcą jedynie, żeby sprawca przestał je krzywdzić. W związku z tym, bardzo łatwo wzbudzić w nich poczucie winy za spowodowanie kłopotów rodzicowi, a takim kłopotem jest uruchomienie procedury.

Czasami zdarza się, że dziecko chce być obecne podczas tej czynności. Zawsze należy to rozumieć jako ruch dziecka w sytuacji źle działającego systemu przeciwdziałania przemocy, który nie daje mu ochrony, np. przedłużające się postępowanie od ujawnienia przemocy do uruchomienia procedury, podczas którego sprawca eskaluje przemoc.

ROZMOWA Z DZIECKIEM PO UJAWNIENIU PRZEMOCY

I. Przyjęcie zgłoszenia od innego pracownika placówki

- Zapytaj pracownika jakie fakty dotyczące przemocy ujawniło dziecko, poproś o cytaty z jego wypowiedzi.
- Poinformuj pracownika z twojej placówki (lub profesjonalistę z innej instytucji), że przejmujesz sprawę jako koordynator.

II. Rozmowa z dzieckiem

Cele:

- zebranie od dziecka informacji dotyczących krzywdzenia w takim zakresie, w jakim dziecko jest gotowe o tym opowiedzieć,
- ocena stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie,
- udzielenie wsparcia emocjonalnego dziecku.

Przykład scenariusza rozmowy:

- Dostosuj sposób rozmowy do wieku dziecka
- Powiedz dziecku, że dowiedziałeś się od zgłaszającego nauczyciela / innej osoby o tym, co dziecko mu ujawniło. Powiedz, co wiesz, np. wiem od pani ze świetlicy, że powiedziałaś jej o tym, że ...
- Udziel dziecku wsparcia poprzez przyjazne nastawienie, otwartość, docenienie faktu, że powiedziało komuś o swoich trudnych sprawach.
- Wyjaśnij dziecku, dlaczego ty chcesz z nim teraz rozmawiać, np. chciałabym, abyś powiedział mi wszystko, co uważasz, że jest ważne w twojej sprawie, a jeszcze nie powiedziałaś o tym oraz chciałabym zadać ci kilka pytań po to, żeby zastanowić się jak ci pomóc.
- Uważaj na to, aby nie okazać dziecku niedowierzania, zdziwienia, zniecierpliwienia. Przyjmij to, co dziecko mówi i postaraj się zachować spokój i neutralność. Pokaż, że poważnie traktujesz to, o czym mówi.
- Uzupełnij materiał, który przekazał ci nauczyciel - zbierz informacje od dziecka, których jeszcze nie masz:

dotyczące przemocy:

- Co dokładnie się wydarzyło, kiedy?, gdzie? (wystarczy, gdy dziecko nazwie choć jedno zachowanie przemocowe, nie musisz wiedzieć o wszystkich)
- Jak długo trwa przemoc, kiedy się zaczęła? Jak z reguły wygląda?
- Kto jest wtedy blisko dziecka i jak reaguje na przemoc?
- Sprawdź poziom bezpieczeństwa – Ocena Bezpieczeństwa Dziecka (OBD – załącznik nr 8).
- Powiedz dziecku, jaki będzie następny krok postępowania. Jeśli nie wiesz teraz jaki będzie następny krok (np. gdy potrzebujesz konsultacji w zespole), powiedz dziecku, że poinformujesz go jak najszybciej, jak tylko sam ustalisz potrzebne działania.

dotyczące dotychczasowej pomocy udzielonej dziecku:

- Komu dotychczas dziecko powiedziało o tym? Jaka była reakcja tej osoby? Co było potem?

Pamiętaj!

Po ujawnieniu przemocy dziecko nie może pozostać pod wyłączną opieką osoby stosującej przemoc.

OCENA BEZPIECZEŃSTWA DZIECKA (OBD)

– ROZMOWA Z DZIECKIEM NA TEMAT JEGO BEZPIECZEŃSTWA W RODZINIE

Po ujawnieniu przemocy omów z dzieckiem następujące kwestie dostosowując rozmowę do jego wieku i możliwości.

Skorzystaj z proponowanej listy pytań.

Sprawdzenie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego dziecka

- Czy obawiasz się powrotu do domu – dzisiaj, w inne dni?
- Czy teraz czegoś się boisz? Czy martwisz się czymś? Czego się boisz? Czym się martwisz?
- Czy jesteś teraz pod opieką osoby, która stosuje przemoc? czy masz z nim teraz kontakt?
- Której osobie w rodzinie ufasz i możesz liczyć na jej wsparcie i pomoc?
- Jak na ten moment określasz swoje poczucie bezpieczeństwa (do starszego dziecka - np. skala 1 – 10)

Sprawdzenie stopnia nasilenia przemocy

- Które zachowanie opiekuna (stosującego przemoc) najbardziej cię wystraszyło? Zaniepokoiło? Przy którym najbardziej się bałeś?
- Czy jest coś co uspokaja takie zachowanie opiekuna? Co trzeba zrobić by go uspokoić? Kto jest w stanie go uspokoić? Kto jest wtedy w domu? Czy jest ktoś dorosły? Czy umie uspokoić atmosferę i to sprawia, że czujesz się bezpieczniej?
- Która sytuacja była dla ciebie najgorsza?

Jeśli podczas rozmowy dziecko powie ci o którejś z poniższych sytuacji, może wskazywać to na

PRZEMOC DRASTYCZNĄ.

Rozważ podjęcie szybkich działań interwencyjnych (policja, OPS):

- akt przemocy z użyciem niebezpiecznego narzędzia lub groźba jego użycia
  - próba duszenia osoby/osób doznających przemocy
  - w domu jest broń
  - osoba stosująca przemoc grozi zabiciem
- osoba doznająca przemocy boi się o swoje życie, uważa, że stosujący przemoc jest zdolny do jej zabicia
  - groźba pozbawienia życia
- w ostatnim czasie nastąpiło zintensyfikowanie przemocy*

* Nie zadawaj powyższych pytań dziecku, bo mogą być dla niego urazowymi treściami, jeśli w jego domu nie występuje drastyczna przemoc.

ROZMOWA INTERWENCYJNA Z OPIEKUNEM NIEKRZYWDZĄCYM PO UJAWNIENIU PRZEMOCY

Cel: Uruchomienie procedury NK

1. Przekaż opiekunowi, co wiesz nt. przemocy, której doznało dziecko (zgodnie z ujawnieniem).
2. Wskaż konkretne zachowania i nazwij, że są przemocą.
3. Wyjaśnij, że placówka oświatowa jest zobowiązana do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”, której celem jest ochrona dziecka i zaproponowanie działań naprawczych opiekunom dziecka.
4. Uzupełnij posiadane informacje dotyczące bezpieczeństwa dziecka w rodzinie ustalając następujące kwestie:
  - jak wygląda sytuacja rodzinna i opiekuńcza dziecka – kto się nim opiekuje na co dzień?
  - jak układają się relacje rodzinne pomiędzy poszczególnymi osobami, w tym także między rodzeństwem, czy występują jakieś problemy w tym zakresie?
  - jakie metody wychowawcze stosuje się w domu – osobno każdy z opiekunów, czy są w nich elementy zachowań przemocowych?
  - sprawdź, czy były lub są czynniki ryzyka związane z rodziną dziecka (uzależnienia wśród bliskich dziecku osób (alkohol, narkotyki, leki i inne substancje zmieniające świadomość, przeprowadzki, śmierć bliskiej osoby, okresy bez pracy rodzica, częste wyjazdy, nieobecności, hospitalizacje, choroby itd.),
  - występująca teraz lub w przeszłości przemoc, w tym także przemoc psychiczna i zaniedbanie (wobec kogo spośród członków rodziny dziecka? jakie zostały podjęte działania? Czy została zatrzymana?)
  - inne informacje, jeśli ich potrzebujesz.
5. Jeśli opiekun ujawni, że również doznaje przemocy wyjaśnij mu, że włączysz te informacje do procedury „NK”.
6. Po uruchomieniu procedury omów z opiekunem kwestie bezpieczeństwa dziecka po ujawnieniu przemocy.

ZWRÓĆ OPIEKUNOWI UWAGĘ, ŻE:

- dziecko nie powinno zostawać pod jedyną opieką osoby wskazanej jako stosującej przemoc, szczególnie po ujawnieniu przemocy,
- po ujawnieniu dziecko może bać się konsekwencji tego, że przekazało w placówce informacje o przemocy domowej – ważne jest, by rodzic uspokoił go, podziękował za ujawnienie, powiedział, że to była dobra decyzja i od tego momentu to on przejmuje zajmowanie się dbaniem o bezpieczeństwo w rodzinie,
- zadbaj, by opiekun zaplanował pomoc psychologiczną dla dziecka.

TWOJA ROLA W PROCEDURZE „NIEBIESKIE KARTY”

Gdy zostanie uruchomiona procedura „Niebieskie Karty”, niezależnie od tego, czy uruchamiała ją szkoła, przedszkole czy inna instytucja, rozpoczyna się twoja ważna rola jako przedstawiciela placówki, do której uczęszcza dziecko. Powinieneś dołączyć do grupy diagnostyczno-pomocowej zorganizowanej przez zespół interdyscyplinarny w twojej miejscowości/gminie/dzielnicy. Prawdopodobnie zostaniesz na nią zaproszony, jeśli nie – możesz zgłosić się do wspólnej pracy na rzecz ochrony dziecka przed przemocą. Jako przedstawiciel placówki oświatowej masz najwięcej informacji o dziecku i jego bieżącej sytuacji rodzinnej. Taka współpraca pomoże ci w twojej codziennej pracy. Aby skutecznie realizować wszystkie działania w grupie diagnostyczno-pomocowej będziecie wspólnie wypracowywać plan pracy z rodziną, spotykać się z opiekunami dziecka.

W RAMACH PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” MOŻESZ PODEJMOWAĆ NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

ROZMOWA Z OPIEKUNEM NIEKRZYWDZĄCYM

- ✓ Opiekun niekrzywdzący to ta osoba, od której oczekuje się wspierania dziecka i współpracy na rzecz ochrony dziecka przed przemocą domową. W związku z tym, o ile rodzic podejmie tę współpracę w ramach procedury „Niebieskie Karty” i w niej pozostaje, istnieje duża szansa na skuteczną ochronę dziecka przed przemocą. Wspieraj tę osobę.
- ✓ Celem rozmowy/rozmów z opiekunem niekrzywdzącym jest wypracowywanie i realizowanie działań zgodnie z planem pomocy rodzinie przyjętym przez grupę diagnostyczno-pomocową.
- ✓ Zawsze miej na uwadze, że opiekun niekrzywdzący lub inny członek rodziny może doznawać przemocy lub być jej świadkiem wobec dziecka. Rodzina z problemem przemocy to dysfunkcyjny system, którego elementami/uczestnikami są wszyscy domownicy.
- ✓ Może się zdarzyć, że jako jedyny spośród członków grupy znasz już opiekuna, bo z nim współpracowałeś i to spowoduje, że właśnie tobie zaufa. Możesz, za porozumieniem i z udziałem innych uczestników grupy, podjąć się tej rozmowy.

Podczas rozmowy:

- Wyjaśnij na czym polega twoja rola w systemie przeciwdziałania przemocy – m.in. że jesteś zobowiązany do reagowania. Przypomnij, że wynika to także z polityki ochrony dzieci w placówce, o której informowano rodziców rekomendujemy przyjmowanie potwierdzenia zapoznania się rodziców z tym dokumentem.
- Przekaż informacje, które posiada grupa diagnostyczno-pomocowa na temat przemocy wobec dziecka.
- Porozmawiaj o tym z opiekunem niekrzywdzącym, aby zorientować się, jaką ma postawę względem tych informacji – to pozwoli ci potem dokonać analizy pod kątem Oceny Możliwości Ochrony Dziecka przed przemocą (OMOD).
- Poinformuj o konieczności podjęcia działań interwencyjnych.
- Wyjaśnij jak ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa dziecka jest wsparcie i realna pomoc opiekuna niekrzywdzącego.
- Poinformuj o konieczności przestrzegania prawa przez pracowników służb biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty”.
- Wspólnie ustalcie potrzebne działania, które zostaną podjęte i zrealizowane we współpracy z opiekunem niekrzywdzącym.
- Ustalcie z opiekunem sposób i tryb ewaluacji wyznaczonych działań. Poinformujcie o tym, że w ramach procedury „Niebieskie Karty” będą one monitorowane.
- Poinformujcie o skutkach braku współpracy ze strony opiekuna niekrzywdzącego – jeśli uznasz, że na tym etapie jest to konieczne.

MONITORING W PLACÓWCE

W SYTUACJI BRAKU UJAWNIEŃ PRZEMOCY PRZY JEDNOCZESNEJ OBECNOŚCI OBJAWÓW U DZIECKA

- ✓ Należy wydłużyć czas obserwacji dziecka (prowadzonej przez całą kadrę placówki) – by nie przeoczyć natężenia objawów lub ujawnienia przemocy.
- ✓ Pracownicy placówek oświatowych są z reguły jedynymi osobami, które na co dzień obserwują i mają kontakt z dzieckiem i właśnie w placówce oświatowej dochodzi do ujawnienia przez dziecko doświadczeń przemocy.
- ✓ Pracownicy oświaty mogą posiadać informacje, orzeczenia, opinie, których treść wyjaśnia obserwowane objawy. Ponieważ dzieci te (chorujące, niepełnosprawne, z orzeczeniami) są w grupie ryzyka należy uważnie obserwować, czy nie doświadczają przemocy.
- ✓ By w tej sytuacji prowadzić monitoring zwracamy uwagę wszystkim pracownikom placówki na potrzebę obserwacji dziecka oraz prowadzimy rozmowy z dzieckiem stale oszacowując poziom jego bezpieczeństwa.
- ✓ W wyniku rozmowy z opiekunami w celu wyjaśnienia sytuacji rodzinnej dziecka i sprawdzenia czy doznaje ono przemocy nie została ujawniona przemoc domowa.
- ✓ Takie spotkanie może zakończyć się konkretnymi ustaleniami, przydzielonymi zadaniami dla osób biorących udział w rozmowie.

Monitorujemy wypełnianie tych zadań, by sprawdzać poziom bezpieczeństwa dziecka i ustalać przyczynę niepokojących placówkę symptomów występujących u dziecka.

LISTA DZIAŁAŃ INTERWENCYJNYCH

Działaj tak szybko, jak to możliwe. Rozwlekanie postępowania i odkładanie potrzebnych decyzji na pewno nie pomoże dziecku, może spowodować pogorszenie sytuacji, w której się ono znajduje.

Działaj we współpracy z innymi służbami i instytucjami zgodnie z zasadą interdyscyplinarności.

URUCHOM PROCEDURĘ „NK”, GDY:

- dziecko ujawni przemoc,
- opiekun niekrzywdzący ujawni przemoc (nawet gdy dziecko nie ujawni),
- opiekun krzywdzący ujawni przemoc (szczególnie, gdy do tego nie chce współpracować).

DOBRA PRAKTYKĄ JEST ZAWIADOMIENIE SĄDU RODZINNEGO O URUCHOMIENIU PROCEDURY „NK”

- Zawsze zawiadom prokuraturę, jeśli dziecko ujawni wykorzystywanie seksualne,
  - Zgłoś na policję, jeśli przemoc jest drastyczna,
- Zawiadom ośrodek pomocy społecznej, gdy dziecko nie ma żadnego bezpiecznego opiekuna,
  - Skieruj opiekuna niekrzywdzącego z dzieckiem do ośrodka interwencji kryzysowej, gdy nie ma bezpiecznego schronienia
    - Wezwij pomoc medyczną, jeśli wystąpiły obrażenia ciała.

UJAWNIENIE PRZEMOCY DOMOWEJ

Czy to już jest ujawnienie przemocy domowej?

Ujawnieniem przemocy domowej jest każda sytuacja, w której dziecko mówi komuś o przemocowym zachowaniu lub zaniedbaniu ze strony opiekuna lub innej osoby dorosłej, która sprawuje funkcję wychowawczą wobec niego (np. partner/a matki/ojca, i inni).

Najczęściej myślisz: czy to prawda?

Kiedy dziecko ujawnia, że jest krzywdzone zwykle pierwsza myśl brzmi: „Czy to prawda?”.

Ty, jako pracownik placówki oświatowej:

- nie musisz mieć pewności, że dziecko mówi prawdę,
- nie musisz oceniać jego prawdomówności, prowadzić śledztwa,
- twoim zadaniem jest zareagowanie zgodnie z procedurami oraz zadbanie o bezpieczeństwo dziecka.

Jak dzieci ujawniają?

Zwykle dzieci ujawniają tylko część swoich doświadczeń przemocowych, bo sprawdzają, co się stanie, jaka będzie reakcja ze strony dorosłych. Mogą wycofywać się z dalszej współpracy/rozmowy, gdy:

- czują się oceniane,
- gdy nie wiedzą co będzie dalej („Co teraz się stanie?”)
- gdy obawiają się reakcji opiekunów (np. sprawca straszy dziecko, że teraz pójdzie ono do domu dziecka, wzbudza poczucie winy mówiąc, że przez ujawnienie jemu - sprawcy stanie się krzywda, np. pójdzie do więzienia, rodzina nie będzie miała pieniędzy)
- gdy opiekun niekrzywdzący nie daje wiary w to, co ujawniło dziecko.

Czasem ujawniają, gdy choć przez chwilę poczują się bezpieczne (w relacji z dorosłym), gdy sprawca się oddala albo gdy zbliża się sytuacja pozostania ze sprawcą blisko przez dłuższy czas.